

Caru Gwenyn
Bee Friendly

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

CYNLLUN GWEITHREDU AR GYFER PRYFED PEILLIO RHESTR AWGRYMEDIG O BLANHIGION AR GYFER PRYFED PEILLIO

Rhan 1 – Rhestr gryno o blanhigion gardd awgrymedig sy'n ddeniadol i pryfed peillio

Dyma rhestr o blanhigion gardd awgrymedig. Rydym ond wedi dewis blodau sydd yn ardd-deilwng, yn rhwydd cael gafael arnynt, yn adnabyddus ac yn eu cydnabod yn eang am fod yn ddeniadol i bryfed peillio. Mewn rhai achosion, rydym wedi rhoi sylwadau ychwanegol am deilyngdod-gardd. Bwriedir hyn fel rhestr fer glir a chryno er mwyn helpu garddwyr; ni fwriedir iddo fod yn gynhwysfawr ac yr ydym wedi osgoi awgrymu planhigion sy'n anodd i dyfu neu gael gafael arnynt, neu rhai lle mae eu budd i bryfed peillio dal yn fater i'w drafod. Rydym wedi hepgor sawl planhigion sy'n cael ei ystyried fel rhai a photensial goresgynol, ac wedi cymhwyso rhai eraill ar y rhestr gyda sylwadau a rhoi cyngor i ddarllenwyr ar sut i osgoi ffurfiau goresgynol.

ALLWEDDOL

Planhigion neithdar uchaf gloynnod byw Gwarchod Gloynnod Byw.

Cyfarfod cyffredinol blynyddol – dyfarnu'r Gymdeithas Arddwriaethol Frenhinol 'Gwobr Ardd o Werth'.

PLANHIGION

ANGELICA

(Rhywogaethau Angelica). Deniadol i amrywiaeth o bryfed, pryfed hofran a gwenyn unigol yn enwedig.

BENLAS LUOSFLWYDD

(Centaurea montana). Porthiant ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

BLODYN LLEFRITH

(Cardamine pratensis). Planhigion bwyd ar gyfer larfae Tip Oren a gwyrddgwythiennau gwyn. Angen amodau corsiog. Gellir eu tyfu mewn ardal 'dôl wanwyn' yn lawnt ynghyd â bylbiau blodeuo cynnar.

BLODYN PIGWRNAU

(Rhywogaethau a cyltifarau Echinacea). Ffynhonnell neithdar hwyr yn yr haf ar gyfer y rhan fwyaf o bryfed.

BLODYN Y FAGWYR BOWLES

(Erysimum Bowles Porffor).

Blodyn y Fagwyr Borffor luosflwydd, neithdar tymor hir ar gyfer gloynnod byw, gwyfynod a llawer o rywogaethau gwenyn.

BRENHINLLYS

(Rhywogaethau Calamintha). Porthiant ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

BRITHEG

(Fritillaria melagris). Bwlb cynnar yn y gwanwyn a ddefnyddir fel porthiant gan gacwn. Mae'n well ganddo amodau corsiog. Gellir eu tyfu mewn ardal 'dôl gwanwyn' yn lawnt.

BRIWEG IÂR FACH YR HAF

(Sedum spectabile). Ffynhonnell neithdar hwyr yn yr haf ar gyfer gloynnod byw a gwenyn.

PLANHIGION

BYDDON CHWERW

(*Eupatorium cannabinum*). Neithdar hwyr yn yr haf ar gyfer gloŷnnod byw a gwyfynod, a phorthiant ar gyfer gwenyn a phryfed eraill. Mae'n well ganddo bridd llaith ac angen digon o le. Osgoi'r fath sy'n flodeuo-dwbl fel nad yw'n cynhyrchu neithdar.

BYDDON CHWERW MECSICANAIDD

(*Eupatorium ligustrinum*, syn. *Ageratina ligustrina*). Llwyni patio persawrus, neithdar ar gyfer gloŷnnod byw yn hwyr yn yr haf a dechrau'r hydref. Amddiffyn rhag rhew caled yn y gaeaf.

BYSEDD Y CŴN

(*Digitalis*). Bysedd y cŵn cyffredin (*Digitalis purpurea*) sy'n borthiant ar gyfer cacwn hir-dafod. Mae rhywogaethau blodau llai yn borthiant ar gyfer cacwn byr-dafod a rhai gwenyn unigol.

CAMRI MELYN

(*Anthemis tinctoria*). Planhigyn neithdar a llifyn (melyn). Deniadol i wenyng unigol a phryfed hofran.

CARDOON A MARCHYSGALLEN Y GERDDI

(*Cynara cardunculus*). Porthiant ar gyfer amrywiaeth o bryfed. Lluosflwydd, tal 'pensaernïol'.

CEDOWYDD

(*Pulicaria dysenterica*). Ar gyfer ardaloedd corsïog. Tebyg i Felyn Mair (rhuddos) ond yn fwy deniadol i ystod eang o bryfed.

CELYNNEN

(Rhywogaethau a cyltifarau *Ilex aquifolium*). Mae coed gwrywaidd yn cynhyrchu neithdar. Hefyd planhigion bwyd larfal o löyn byw Celyn glas.

CELYNNEN Y MÔR, CELYNNEN Y MAES

(Rhywogaethau a cyltifarau *Eryngium*). I gyd yn ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

CENHINEN BENGRON

(*Allium sphaerocephalon*). Deniadol i amrywiaeth o bryfed.

CENHINENNIN SYFI

(*Allium schoenoprasum*). Deniadol i amrywiaeth o bryfed.

CLAFRLLYS

(*Scabiosa*, *Knautia*, *Succisia*). Rhywogaethau a cyltifarau. Tir porthiant ar gyfer amrywiaeth o bryfed, gloŷnnod byw a gwenyn yn enwedig.

CLUST YR OEN

(*Stachys byzantina*). Deniadol i gacwn â'r Wenynen Carder Wlân. Osgoi ffurfiau nad ydynt yn blodeuo sy'n cael eu gwerthu'n gyffredinol fel gorchudd tir mewn canolfannau garddio.

CLYCHLYS

(Rhywogaethau a cyltifarau *Campanula*). Porthiant ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

COED MÊL

(Buddleja). Nodwch fod rhai mathau *B. davidii* yn hadu yn rhydd a gallant oresgyn. Ni argymhellir eu plannu ger ardaloedd sensitif bywyd gwylt. Nid yw'r ddau hybrid canlynol yn cynhyrchu hadau.

Buddleja 'Lochinch'. Yn debyg i *B. davidii*, blodeuo yng nghanol yr haf. Deniadol i löŷnnod.

Buddleja x weyeriana 'Golden Glow'. Mae hwn yn groes rhwng *B. davidii* a *B. globosa*, blodeuo yn hwyr. Deniadol i amrywiaeth o bryfed. Mae gan Buddleja globosa flodau siâp pêl felyn neu oren arno ym mis Mai sydd yn ddeniadol i gacwn.

COSMOS

(*Cosmos bipinnatus*). Blodeuo-un-hybridiau yn unig. Tir porthiant ar gyfer amrywiaeth o bryfed.

CRIBAU SAN FFRAID

(*Stachys officinalis*). Deniadol i gacwn.

CROES YR HWYR

(*Hesperis matronalis*). Ffynhonnell neithdar ar gyfer glöyn byw Tip Oren.

PLANHIGION

CYFARDWF

(Rhywogaethau Symphytum).

Pob un yn ddeniadol i amryw o rywogaethau o weny, ac yn fwyd larfal ar gyfer y gwyfyn Teigr Ysgarlad. Mae Hidcote Glas yn borthiant cynnar ar gyfer cacwn a gwenyn unigol *Anthophora plumipes*.

CYNFAS BIWS

Hybridiau *Aubrietia deltoides*). Neithdar cynnar pwysig ar gyfer pryfed sy'n dod allan o aeafgwsg.

CYRENS

Cyrens Duon, Gwsberis a Chyrens Blodeuo (*Ribes sanguineum*). Neithdar ar gyfer cacwn.

CHWYNNYN JOE PYE

(Cyltifarau *Eupatorium purpureum*). Cyfatebol mawr o Fyddon Chwerw o Ogledd America, yn profi'n neithdar hwyr ar gyfer gloynnod byw, a phorthiant ar gyfer gwenyn a phryfed eraill.

DAHLIA

(Rhywogaethau a cyltifarau *Dahlia*). Mathau o flodau-sengl yn unig. Tir porthiant ar gyfer amrywiaeth o bryfed.

EURWIALEN

(rhywogaethau a hybridiau *Solidago*). Ddeniadol i amrywiaeth o bryfed yn yr haf. Rhai hybridiau yn ymwithiol iawn ac yn cynhyrchu hadau helaeth; yn lle hynny dyfu brodorol *S. virgaurea*, neu gael cyltifarau anfewnwithiol o feithrinfeydd neu ganolfannau garddio.

FERFAIN YR ARIANNIN

(*Verbena bonariensis*). Ffynhonnell neithdar ar gyfer gloynnod byw.

FFARWEL HAF

Mae llawer o fathau yn darparu porthiant ar gyfer pryfed yn hwyr yn yr haf, fodd bynnag, mae rhai yn fewnwithiol ac nid ydynt yn gwneud planhigion gardd dda. Mae'r canlynol yn anfewnwithiol:

BRIGWLYDD

(Cyltifarau *Aster amellus*). Ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

BLODAU MIHANGEL LLOEGR

NEWYDD

(Cyltifarau *Symphotrichum novae-angliae*). Ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

HYBRID GWYL FIHANGEL 'MONCH'

(*Aster X 'Frikartii 'Monch'*). Argymhellir yn arbennig ar gyfer gloynnod byw, ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

FFENIGL

(*Foeniculum vulgare*). Ddeniadol i amrywiaeth eang o bryfed, pryfed hofran a gwenyn unigol yn enwedig. Mae'r ffurflen dail Efydd '*Purpureum*' yn enwedig addurniadol fel planhigion gardd.

GLSYN Y COED

(*Ajuga reptans*). Rhywogaethau a cyltifarau. Porthiant cynnar i weny. Gellir eu tyfu mewn ardal 'dôl gwanwyn' yn lawnt.

GREG (CALUNA)

(Cyltifarau *Calluna vulgaris*). Mae grug sydd yn hoff iawn o bridd asid yn bwysig ar gyfer porthiant hwyr yn y tymor. Dewiswch ffurfiau flodeuo-sengl gyda briger gweladwy a neithdar hygyrch. Mae llawer o'r cyltifarau, ar hyn o bryd yn cael eu gwerthu mewn canolfannau garddio, gan flodau nad ydynt yn hygyrch i bryfed.

GREG (ERICA)

(Rhywogaethau a cyltifarau *Erica*). Perthnasau agos o rug sy'n borthiant pwysig ar gyfer gwenyn a ffynhonnell neithdar ar gyfer gloynnod byw. Rhai rhywogaethau yng nghalch-oddefgar.

GWIBERLYS PORFFOR

(*Echium plantagineum* 'Peiriannau glas'). Cyfatebol llai o â blodau'r Wiber, (*E. vulgare*) hawsach i lety a mewn gerddi, gyda llawer o flodau llachar glas drwy'r haf sy'n denu amrywiaeth o bryfed.

HEBE NEU RHWYDDLWYN PRYSG

Hebe 'Harddwch Canol Haf'. Neithdar ar gyfer gloynnod byw, gwyfynod a gwenyn yng nghanol yr haf.

Hebe 'Gogarth'. Neithdar ar gyfer gloynnod byw, gwyfynod a gwenyn yn hwyr yn yr haf.

PLANHIGION

HELYG

(*Salix* spp.) Prysgwydd neu goed. Darparu neithdar cynnar ar gyfer pryfed, a ddefnyddir fel ffynhonnell pail cynnar gan Frenhines cacwn yn dod allan o'r broses trwmgyngu. Llawer o rywogaethau a cyltifarau yn tyfu'n fawr iawn, ond gellir eu coedlannu. Mae'r rhywogaethau a cyltifarau llai hefyd yn darparu porthiant ar gyfer pryfed.

HOPYS EURAID

(*Humulus lupulus* 'Awrëws'). Cyfarfod cyffredinol blynyddol, planhigyn dail ddringo sydd yn fwyd larfal i'r Gwyfyn Snout Botymau a'r glöyn byw Coma.

IORWG CYFFREDIN

(*Hedera helix*). Ffynhonnell neithdar hwyr bwysig, planhigyn bwyd larfal ar gyfer y gloënnod byw Glas Holly a sawl gwyfynod, ynghyd â safle trwmgyngu ar gyfer llawer o bryfed. Angen digon o le i ddringo er mwyn cyrraedd maint blodeuo.

LAFANT

(Cyltifarau *Lavendula angustifolia* a *L. X intermedia*). Deniadol i ystod eang o bryfed. Mae ymchwil diweddar yn awgrymu bod y mathau talach 'Hen Saesneg' yn darparu'r porthiant gorau ar gyfer pryfed.

LLIN-Y-LLYFFANT PORFFOR

(*Linaria purpurea*). Porthiant ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

LLWYN MAFONEN

(*Rubus idaeus*). Blodau yn ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

LLWYN PALADR TRWYDDO

(*Bupleurum fruticosum*). Llwyn bytholwyrdd gyda blodau melyn yn ddeniadol i amrywiaeth o bryfed, pryfed hofran a gwenyn unigol yn enwedig.

LLYSIAU'R MILWR

(*Lythrum salicaria*). Porthiant ar gyfer cacwn. Hoff o amodau corsiog.

LLYSIAU'R YSGYFAINT

(Rhywogaethau *Pulmonaria*). Ffynhonnell neithdar cynnar y gwanwyn ar gyfer cacwn â'r gwenyn unigol *Anthophora plumipes*.

MAHONIA DAIL CELYNNOG

(*Mahonia aquifolium*). Llwyni sy'n darparu ffynhonnell porthiant cynnar ar gyfer gwenyn.

MARDDANHADLEN

(Rhywogaethau *Lamium*). Holl rywogaethau a chyltifarau yn borthiant ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

MEILLIONEN GOCH

(*Trifolium pratense*). Paill yn uchel, ei brotein sy'n bwysig ar gyfer cacwn, yn ogystal â neithdar ar gyfer gloënnod byw a bwyd larfal ar gyfer llawer o wyfynod. Gellir eiblannu mewn lawnt sy'n cael ei dorri gyda llafnau a osodwyd yn uchel yn ystod y cyfnod blodeuo.

MELYN Y HWYR

(*Oenothera biennis* a *O. glazoviana*). Neithdar ar gyfer gwyfynod.

MINTYS

(Rhywogaethau *Mentha*). Ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

MINTYS Y GATH

(Rhywogaethau a cyltifarau *Nepeta*). Deniadol i amrywiaeth o bryfed.

MULLEINS

(Rhywogaethau *Verbascum*). Ffynhonnell pail ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol. Planhigion bwyd larfal o Wyfynod Mullein.

MYNAWYD

(Rhywogaethau *Geranium*). Rhywogaeth flodeuo sengl a cyltifarau. Ffynhonnell neithdar ar gyfer cacwn.

PABI

Mae mathau o flodau sengl o *Papaver rhoeas*, *P. somniferum*, a *Meconopsis cambrica* yn ffynhonnell pail ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

PENGALED DDU

(*Centaurea nigra*). Mae'n amrywiol iawn wrth dyfu'n wyllt ac yn ddelfrydol, dylid eu tyfu o hadau tarddiad lleol. Ddeniadol i amrywiaeth eang o bryfed.

PENIGAN BARFOG

(*Dianthus barbatus*). Ffynhonnell neithdar ar gyfer gloënnod byw.

PLANHIGION

PENRHUDD GWYLLT

(*Origanum vulgare*). Pob math yn ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

PLUCEN FELEN

(*Anthyllis vulneraria*). Planhigyn bwyd larfal ar gyfer Glas Bach, neithdar hefyd ar gyfer Glas Cyffredin, ac ati a phorthiant ar gyfer cacwn. Yn tyfu mewn gardd gro neu ardd gerrig.

PYS Y CEIRW

(*Lotus corniculatus*). Planhigion bwyd larfal ar gyfer Glas Cyffredin, Gwibiwr Brith a sawl gwyfyn. Hefyd yn ffynhonnell pail pwysig ar gyfer cacwn. Gellir eu tyfu mewn gro neu eu plannu mewn lawnt gyda llafnau peiriant torri lawnt wedi'u gosod yn uchel yn ystod y cyfnod blodeuo.

RHOSMARI

(*Rosmarinus officinalis*). Porthiant gwanwyn cynnar ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

RHOSYN

(*Rosa*). Rhosod blodyn sengl, rhywogaethau a cyltifarau, sydd yn ffynhonnell pail ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol.

SAETS

(Cyltifarau *Salvia officinalis*, *S. x superba*, *S. x sylvestris*, *S. nemorosa*). Tir porthiant ar gyfer cacwn.

SWLLT DYN TLAWD

(*Lunaria annua*). Ffynhonnell neithdar ar gyfer gloÿnnod byw, planhigyn bwyd larfal Tip Oren a Gwythîen-gwyrdd Gwyn.

TANSINCLYS

(Rhywogaethau a cyltifarau *Tanacetum vulgare*). Tir porthiant ar gyfer gwenyn unigol.

TEIM

(Rhywogaethau a cyltifarau *Thymus*). Ddeniadol i amrywiaeth o bryfed.

TYBACO MELYS

(Cyltifarau *Nicotiana affinis*). Blyneddol gyda blodau persawrus, deniadol i gwalchwyfyn mudol y *Convolvulus*.

YSGALLEN BENGRON

(Rhywogaethau a cyltifarau *Echinops*). Deniadol i amrywiaeth o bryfed.

YSWYDDEN YR ARDD

(*Ligustrum ovalifolium* a *L. vulgare*). Mae neithdar o flodau persawrus yn ddeniadol iawn i loÿnnod byw a gwyfynod, cyhyd ag y caniateir i'r llwyni hwn flodeuo cyn ei dorri. Mae mathau o ddail euraidd o Frifet yn darparu yr un budd-dal i bryfed peillio os caniateir iddo flodeuo.

Rhan 2 – Planhigion brodorol i neu sydd yng Nghymru yn werthfawr ar gyfer gloÿnnod byw, gwyfynod, gwyllt gwenyn a pheillwyr eraill, ar gyfer plannu mewn ymylon caeau ac ymylon.

Yr ail ran yw rhestr o flodau gwyllt brodorol i Brydain sydd â manteision ar gyfer pryfed peillio. Mae'r rhestr hon yn arbennig o berthnasol ar gyfer plannu mewn ymylon caeau rheoledig, gwrych a lleiniau ymyl-gweirglodd. Mae rhai o'r planhigion hyn yn rhy afreolus i dyfu mewn gerddi, fodd bynnag, mae eraill yn gwneud planhigion gardd dda a rhestrir rhai felly yn y ddwy restr. Byddem yn argymhell bod tiffeddianwyr yn defnyddio hadau neu blanhigion o darddiad lleol ac yn ceisio cyngor gan eu Hymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Lleol neu grwpiau lleol tebyg neu feithrinfeydd blodau gwyllt lleol os ydynt yn bwriadu plannu blodau gwyllt ar eu tir.

PLANHIGION

AETHNENNI ASPEN

(*Populus tremula*).

Y BENGALIED

(*Centaurea nigra*). Amrywiol iawn yn y gwyllt ac yn ddelfrydol dylid eu tyfu o hadau o darddiad lleol. Ddeniadol i amrywiaeth eang o bryfed.

Y BENBOETH

(*Galiopsis tetrahit*). Porthiant ar gyfer gwenyn.

BLODYN LLEFRITH

(*Cardamine pratensis*). Planhigyn bwyd ar gyfer larfae Tip Oren a gwyrddgwythiennau gwyn. Angen amodau corsiog.

BLODYN NEIDR

(*Silene dioica*). Porthiant cynnar ar gyfer cacwn.

BREUWYDDEN

(*Frangula alnus*). Un o ddim ond dau planhigyn bwyd larfal o löyn byw Melyn y Rhafnwydd.

BRIWLYS Y GWRYCH

(*Stachys sylvatica*). Porthiant ar gyfer Gwlân-Cardwenynen (*Anthidium manicatum*) a chacwn.

BYDDON CHWERW

(*Eupatorium cannabinum*). Neithdar hwyr yn yr haf ar gyfer gloënnod byw a gwryfnod a phorthiant ar gyfer gwenyn a phryfed eraill. Mae'n well ganddo bridd llaith.

CAMRI MELYN

(*Anthemis tinctoria*). Planhigion neithdar a'r Llifyn (melyn). Deniadol i wenyn a phryfed hofran.

CARN YR EBOL

(*Tussilago farfara*). Un o'r blodau neithdar cynharaf y gwanwyn.

CEDOWYDD

(*Pulicaria dysenterica*). Tebyg i Melyn Mair (rhuddos) ond yn fwy deniadol i ystod eang o bryfed.

CLAFRLLYS BYCHAN

(*Scabiosa columbaria*). Deniadol i gacwn a rhai gwenyn unigol.

CLAFRLLYS Y MAES

(*Knautia arvensis*). Porthiant ar gyfer gwenyn a gloënnod byw.

CLEDDLYS CANGHENNOG

(*Sparganium erectum*). Bwyd larfal ar gyfer sawl gwryfnod. Mae angen tir llaith neu wlyb.

COR-ROSYN CYFFREDIN

(*Helianthemum nummularium*). Planhigion bwyd larfal i'r Argus Brown, a'r Arian-Serenog Las. Ffynhonnell pail ar gyfer gwenyn unigol.

CRAF Y GEIFR

(*Allium ursinum*).

CRIBAU'R-PANNWR GWYLLT

(*Dipsacus fullonum*). Neithdar a phail ar gyfer llawer o bryfed, yna hoff pennau hadau y Nico.

CROES YR HWYR

(*Hesperis matronalis*). Bwyd larfal planhigion ar gyfer glöyn byw Tip Oren.

CYFARDWF

(*Rhywogaethau Symphytum*). Yn ddeniadol iawn i holl wenyn. Planhigion bwyd larfal o Wyfyn Teigr Ysgyrlad.

DRAENEN DDU

(*Prunus spinosa*). Bwyd larfal ar gyfer sawl Lepidoptera, porthiant ar gyfer gwenyn unigol cynnar.

DRAENEN WEN

(*Crataegus monogyna*). Planhigion bwyd larfal ar gyfer llawer o rywogaethau o wyfynod, ynghyd â neithdar haf cynnar pwysig ar gyfer rhai pryfaid.

ERWAIN

(*Filipendula ulmaria*). Ffynhonnell neithdar ar gyfer pryfed amrywiol.

GARLLEG Y BERTH

(*Alliaria petiolata*). Bwyd larfal, bob dwy flynedd o glöyn byw Tip Oren.

FIOLED GYFFREDIN

(*Viola riviniana* ar goetiroedd). Planhigion bwyd larfal ar gyfer sawl löynnod byw prin.

FIOLED Y GORS

(*Viola palustris*). Bwyd larfal ar gyfer Brith Perlog Bach.

PLANHIGIO

FFACBYSEN Y BERTH

(*Vicia cracca*). Neithdar i wenyn.

GLUDLYS GOGWEDDOL

(*Silene nutans*). Neithdar ar gyfer gwyfnod.

Y GOESGOCH

(*Geranium robertianum*). Yn tyfu yn y cysgod. Ffynhonnell neithdar ar gyfer gloënnod byw a rhai gwenyn.

GORTHYFAIL

(*Anthriscus sylvestris*). Neithdar ar gyfer Adenydd Les, chwilod a phryfed hofran.

GWERNEN

(*Alnus glutinosa*). Ffynhonnell paill yn gynnar yn y tymor. Bydd yn tyfu mewn tir llaith.

GWIBERLYS

(*Echium vulgare*). Meindyrau unionsyth glas gwych sy'n annwyl i wenyn.

GWYDDFID

(*Lonicera periclymenum*). Planhigyn bwyd larfal ar gyfer Admiral Gwyn yn ogystal â llawer o wyfnod. Neithdar deniadol i gwalchwyfyn a chacwn tafod-hir.

HELYGEN DDEILGRON

(*Salix caprea*). Planhigyn bwyd larfal ar gyfer llawer o rywogaethau o wyfnod, ynghyd â neithdar cynnar y gwanwyn ar gyfer cacwn, gwyfnod, glöynnod byw, gwenyn mêl, yn dod allan o'r broses trwmgyssgu.

HELYGLYS HARDD

(*Chamerion angustifolium*, syn. *Epilobium angustifolium*). Planhigyn bwyd larfal Gwalchwyfyn Eliffant a neithdar ar gyfer llawer o wyfnod eraill, hefyd porthiant ar gyfer cacwn.

IORWG

(*Hedera helix*). Ffynhonnell neithdar hwyr pwysig ar gyfer gwenyn mêl, planhigyn bwyd larfal ar gyfer glöyn Glas Gelyn a sawl gwyfyn, ynghyd â safle drwmgyssgu bwysig i'r glöyn byw Melyn y Rhafnwydd ac eraill.

LLWYFEN

(Rhywogaethau *Ulmus*). Bwyd larfal ar gyfer gloënnod byw Brithribin Gwyn-Lythyr.

LLWYN COEG-FEFUS

(*Potentilla sterilis*). Bwyd planhigion ar gyfer Gwibiwr Brith.

LLWYN MEFUS GWYLLT

(*Fragaria vesca*). Planhigyn bwyd ar gyfer Gwibiwr Brith.

LLWYN MWYAR DUON

(*Rubus fruticosus*). Neithdar ar gyfer sawl glöyn byw sydd ddim yn dod i ardd blodau, ynghyd â bwyd larfal ar gyfer llawer o wyfnod, a phorthiant ar gyfer cacwn a rhai gwenyn unigol. Coesau marw yn safle nythu ar gyfer rhai gwenyn unigol.

LLYRIAD YR AIS

(*Plantago lanceolata*). Bwyd larfal ar gyfer llawer o wyfnod.

LLYSIAU'R MILWR COCH

(*Lythrum salicaria*). Tir porthiant ar gyfer cacwn. Hoffi amodau corsio.

LLYSIAU'R-GWRID GWYRDD

(*Pentaglottis sempervirens*). Yn ddeniadol iawn i amrywiaeth o wenyn.

LLYSIAU'R WENNOL

(*Chelidonium majus*). Neithdar a phail ar gyfer gwenyn.

MAGLYS RHYDDLAS

(*Medicago sativa*). Bwyd larfal ar gyfer Cymylau Melyn, ynghyd â neithdar, hefyd yn ffynhonnell paill ar gyfer cacwn.

MARCHYSGALLEN

(*Cirsium vulgare*). Bwyd larfal y Fenyw Paentio. Neithdar ar gyfer gwenyn a glöynnod byw. Noder bod y rhywogaeth hon yn ddarostyngedig i Ddeddf Chwyn 1959 ac efallai fydd angen i dirfeddianwyr i reoli ei ymlediad.

MASWELLT PENWYN

(*Holcus lanatus*). Porfa; bwyd larfal o sawl rhywogaeth o löyn byw.

MEILLIONEN GOCH

(*Trifolium pratense*). Paill uchel, ei brotein sy'n bwysig ar gyfer cacwn, yn ogystal â neithdar ar gyfer gloënnod byw a bwyd larfal ar gyfer llawer o wyfnod.

MEILLIONEN WEN

(*Trifolium repens*). Neithdar a phail ar gyfer cacwn.

PLANHIGIO

MELENGU

(*Reseda luteola*). Deniadol i gacwn a gwenyn Wyneg-wen (*Hylaeus signatus*).

MILDDAIL

(*Achillea millefolium*). Deniadol i bryfed hofran.

MINTYS Y DŴR

(*Mentha aquatica*). Neithdar ar gyfer gloŷnnod byw a gwenyn.

MORONEN

(*Daucus carota*). Neithdar ar gyfer gwenyn, Adenydd Les, pryfed hofran, chwilod amrywiol.

PANNOG FELEN

(*Verbascum thapsus*). Pail i wenyn. Bwyd larfal o wyfynod Mullein.

PEISWELLT COCH

(*Festuca rubra*). Glaswellt; bwyd larfal ar gyfer sawl rhywogaeth o Lepidoptera.

PEISWELLT Y DEFAID

(*Festuca ovina*). Glaswellt; bwyd larfal ar gyfer sawl rhywogaeth o Lepidoptera.

PENRHUDD

(*Origanum vulgare*). Neithdar ar gyfer gloŷnnod byw a gwenyn.

PIG YR ARAN

(*Geranium molle*). Planhigyn bwyd larfal ar gyfer rhai gwyfynod a gloŷnnod byw, a neithdar ar gyfer gwenyn a gloŷnnod byw. Blodeuo unwaith eto yn fuan ar ôl cael ei dorri'n fyr.

PIG YR ARAN LOYWDDAIL

(*Geranium lucidum*). Neithdar ar gyfer gwenyn a gloŷnnod byw. Blodeuo eto yn fuan ar ôl cael ei dorri'n fyr.

PIG YR ARAN Y WEIRGLODD

(*Geranium pratense*). Blodau glas, cystadlu'n dda mewn dolydd gwair tal, neithdar ar gyfer cacwn.

PLUCEN FELEN

(*Anthyllis vulneraria*). Bwyd larfal planhigion ar gyfer Glas Bach, neithdar hefyd ar gyfer Glas Cyffredin ac ati, a phorthiant ar gyfer cacwn.

POPLYSEN DDU

(*Populus nigra*). Coed brodorol prin, bwyd larfal ar gyfer sawl gwyfynod.

PYS-Y-CEIRW

(*Lotus corniculatus*). Bwyd larfal planhigion ar gyfer Glas Cyffredin, Gwibiwr Brith a sawl gwyfyn. Hefyd yn baill ffynhonnell bwysig ar gyfer cacwn.

PYS-Y-CEIRW MAWR

(*Lotus pedunculatus*, syn. *L. uliginosus*). Hoff blanhigyn neithdar ar gyfer Gleision a Chapteiniaid, ynghyd â bwyd larfal ar gyfer rhai rhywogaethau. Porthiant da i wenyn. Hoffi amodau corsio.

RHAFNWyDDEN

(*Rhamnus catharticus*). Un o ddau planhigyn bwyd y larfa glöyn byw Melyn y Rhafnwydd, hefyd y gwyfyn Teigr Ardd ac eraill.

RHONWELLT

(*Phleum pratense*). Glaswellt; bwyd larfal ar gyfer nifer o Lepidoptera.

SURAN YR YD

(*Rumex acetosella*). Planhigyn bwyd i larfa Glöyn Byw Copr Bach.

TAMAID Y CYTHRAUL

(*Succisa pratensis*). Porthiant ddiwedd yr haf ar gyfer cacwn a gwenyn unigol a neithdar ar gyfer holl loŷnnod byw. Planhigion bwyd i larfa Brith y Gors.

TROED Y CEILIOG

(*Dactylis glomerata*). Bwyd larfal o sawl rhywogaeth o loŷnnod byw a gwyfynod.

YSGALLEN Y MAES

(*Cirsium arvense*). Bwyd larfal o Fenyw Paentio. Neithdar ar gyfer holl bryfed. Noder bod y rhywogaeth hon yn ddarostyngedig i Ddeddf Chwyn 1959 a tîrfeiddianwyr efallai y bydd angen i reoli ei ymlediad.

YSGAWEN

(*Sambucus nigra*). Mae blodau yn denu pryfed hofran, chwilod a phryfed eraill ac mae'r aeron yn dda i adar. Mae coesau marw yn safle nythu ar gyfer rhai gwenyn unigol.

YSWYDDEN

(*Ligustrum vulgare*). Ffynhonnell neithdar, a bwyd larfal ar gyfer llawer o wyfynod.

YTBYSN Y DDÔL

(*Lathyrus pratensis*). Ffynhonnell pail a neithdar ar gyfer cacwn a gwenyn unigol.

NODYN

Cynhyrchwyd y rhestr hon gan Jan Miller ar ran Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Gogledd Cymru a Marc Carlton ar ran y Fforwm Garddio Bywyd Gwyllt, ar gais Tasglu Pryfed Peillio Llywodraeth Cymru.

Mae'r awduron yn cydnabod nad yw cynhyrchu rhestrau plannu ar gyfer pryfed peillio yn ymarferiad syml. Ceir llawer o ardaloedd lle mae ymchwil pellach yn ofynnol er mwyn gwella ein dealltwriaeth o anghenion pryfed peillio a'r cynlluniau plannu gorau ar eu cyfer. Un o amcanion y Fforwm Garddio Bywyd Gwyllt yw hyrwyddo mwy o ymchwil yn seiliedig ar dystiolaeth i gynyddu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r pwnc hwn.

Mae'r rhestr hon yn seiliedig ar brofiad personol y llunwyr dros nifer o flynyddoedd fel garddwyr a naturiaethwyr, ac yn ymgorffori gwaith ymchwilio Jan ar blanhigion ar gyfer gloynnod byw ar ran Gwarchod Gloynnod ac yn defnyddio eu data ac anfonwyd gan aelodau dros gyfnod o ugain mlynedd. Mae'r rhestr yn cynnwys detholiad o blanhigion porthiant yn ddefnyddiol ar gyfer gloynnod byw aeddfed, gwyfynod, pryfed hofran, cacwn a gwenyn unigol, sydd rhyngddynt, yn gwneud i fyny'r mwyafrif helaeth o bryfed peillio yng Nghymru. Mae planhigion ac argymhellir fel planhigion bywyd larfal ar gyfer gloynnod byw a rhai gwyfynod wedi'u cynnwys hefyd.

Cyhoeddwyd rhestrau arbenigol o flodau sy'n cael eu hargymell fel porthiant ar gyfer gwenyn mêl ers nifer o flynyddoedd o fewn y gymuned cadw gwenyn ac felly nid ydym wedi cynnwys gwenyn mêl yn benodol yn ein rhestr, er y bydd llawer o'r blodau ar ein rhestr yn cael ei ddefnyddio gan wenyn mêl.

Lluniwyd y rhestrau hyn ar y cyd gan:

Jan Miller, Saith Ffynnon bywyd gwyllt y planhigion.

Awdur 'Gardening for Butterflies, bees and other beneficial insect'

ISBN 978-0-9555288-0-4.

Gwefan: www.7wells.co.uk

Cyswllt: [e-bost Jan@7wells.org](mailto:e-bost-Jan@7wells.org)

Deiliad casgliad cenedlaethol o Eupatorium.

ac:

Marc Carlton, Fforwm garddio bywyd gwyllt:

Gwefan: www.wlgf.org

Cyswllt: info@wlgf.org

Fforwm garddio bywyd gwyllt yw consortiwm ledled y DU o fywyd gwyllt a garddwriaethol sefydliadau ac unigolion. Hawlfraint © bywyd gwyllt garddio 2015 Fforwm.

Mae'r Fforwm Garddio Bywyd Gwyllt yn sefydliad sydd yn seiliedig ar wirfoddolwyr sy'n anelu at wneud garddwyr a llunwyr polisi yn ymwybodol o'r pwysigrwydd gerddi ar gyfer bywyd gwyllt, iechyd dynol a'r amgylchedd cynaliadwy, ac sy'n gweithio i helpu sefydliadau i rannu profiad ac arfer gorau. Gall pobl ymuno fel unigolion, ac rydym yn gwahodd sefydliadau sy'n ategu ein manifesto i ymuno â ni fel partneriaid.

Gwefan: wlgf.org

Cysylltwch â: info@wlgf.org

Mae'r Fforwm Garddio Bywyd Gwyllt yn Elusen gofrestredig rhif. 1156608